

Makroekonomija 1

5. vaje

Igor Feketija

Agregatna ponudba

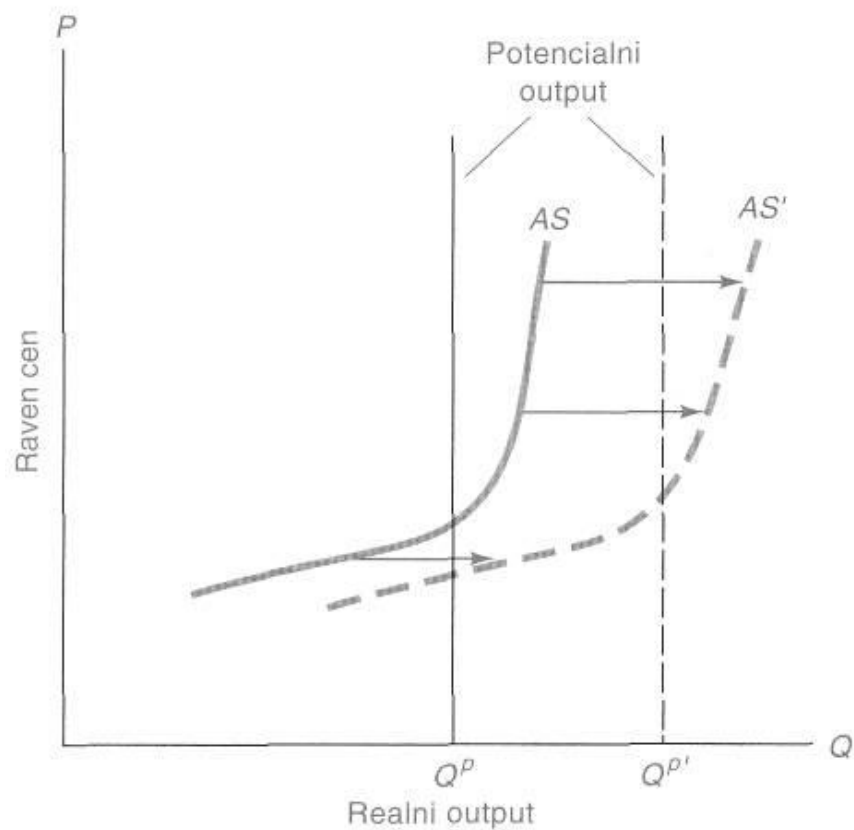
- obnašanje proizvodne strani gospodarstva: *količina dobrin in storitev, proizvedena pri dani ravni cen*
- kratek rok: raven cen, brezposelnost, ciklična nihanja
- dolgi rok: gospodarska rast in standard

Determinante AS

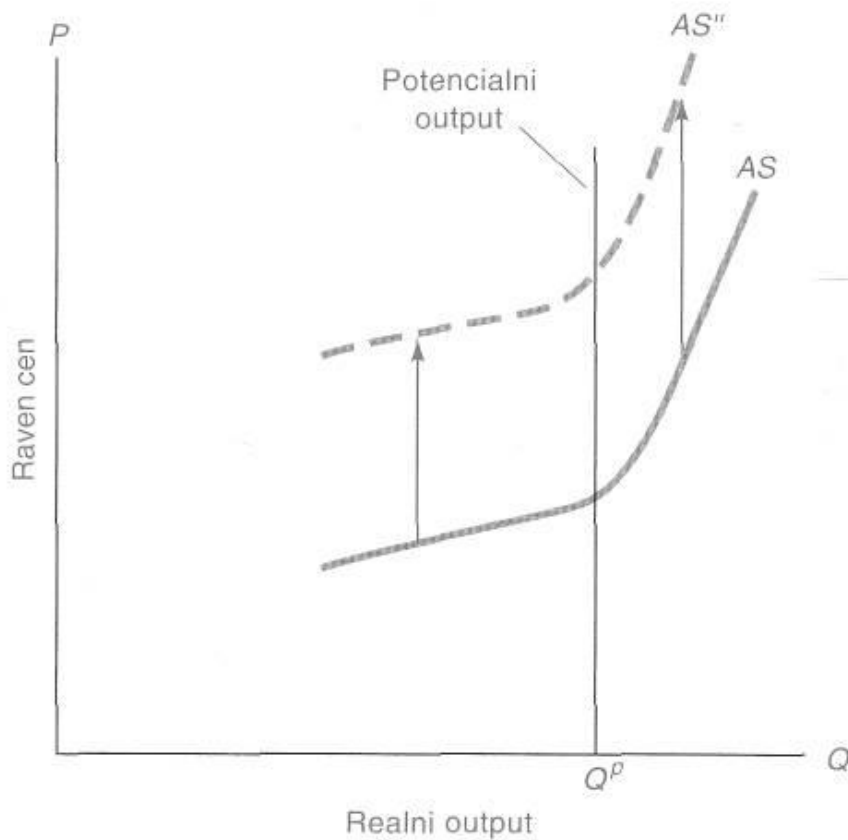
- potencialni output – LSUR
 - stroški inputov
 - tehnologija / učinkovitost
- proizvodni stroški
 - plače
 - uvozne cene
 - stroški regulacije

Determinante AS (2)

(a) Povečanje potencialnega outputa

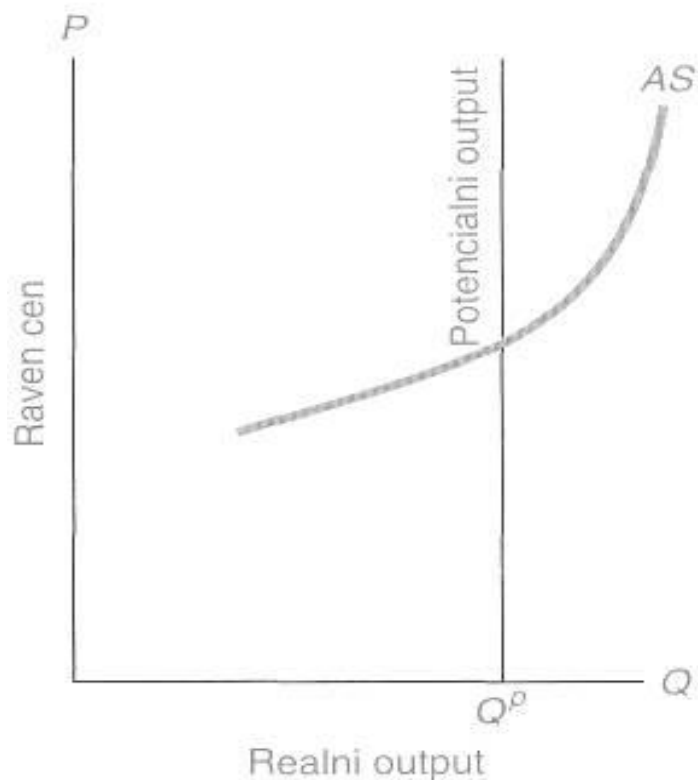

(b) Povečanje stroškov

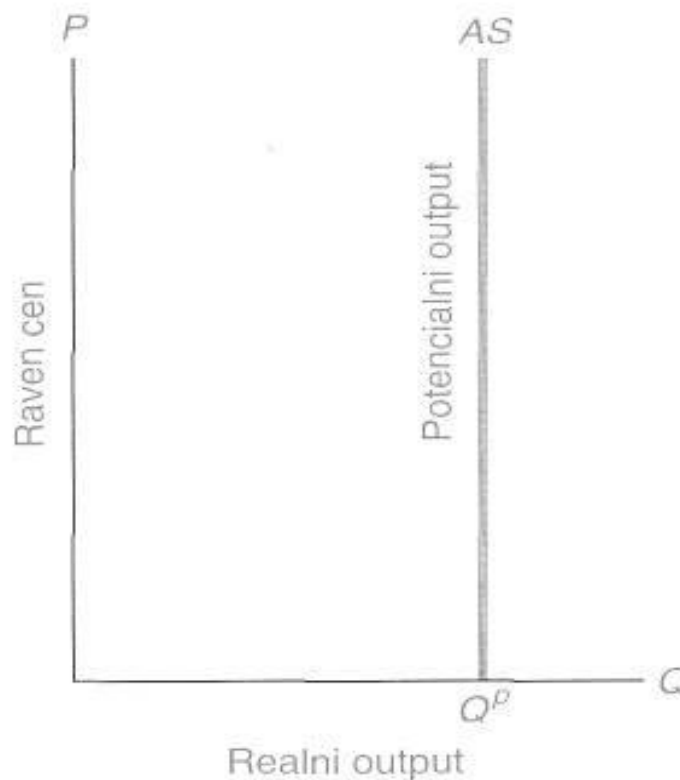

Kratkoročna in dolgoročna AS

(a) Kratki rok

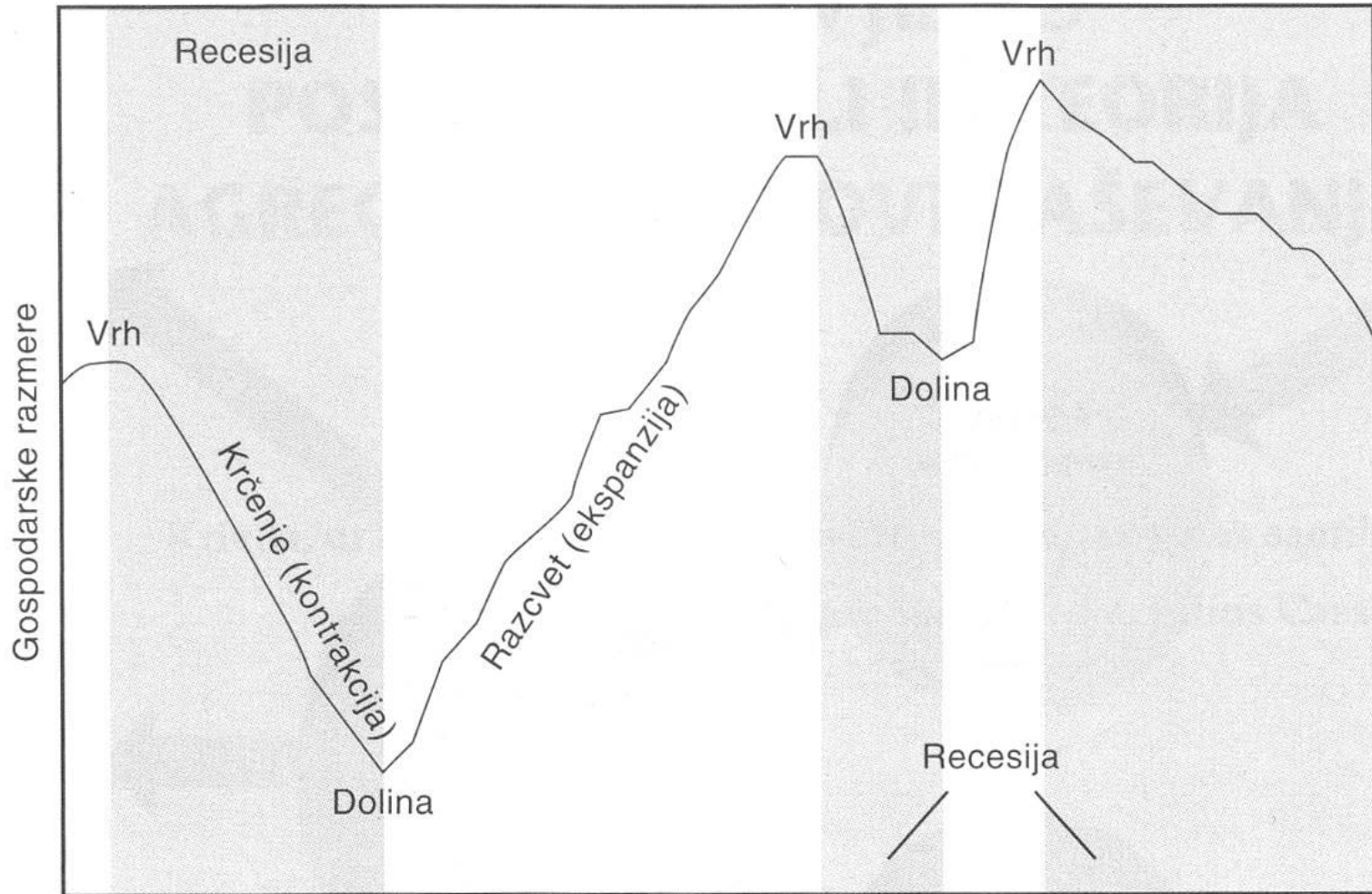
(b) Dolgi rok

- kratkoročna togost ("lepljivost") nekaterih cen / stroškov – predvsem plač
- Keynes vs. klasika

Poslovni cikli

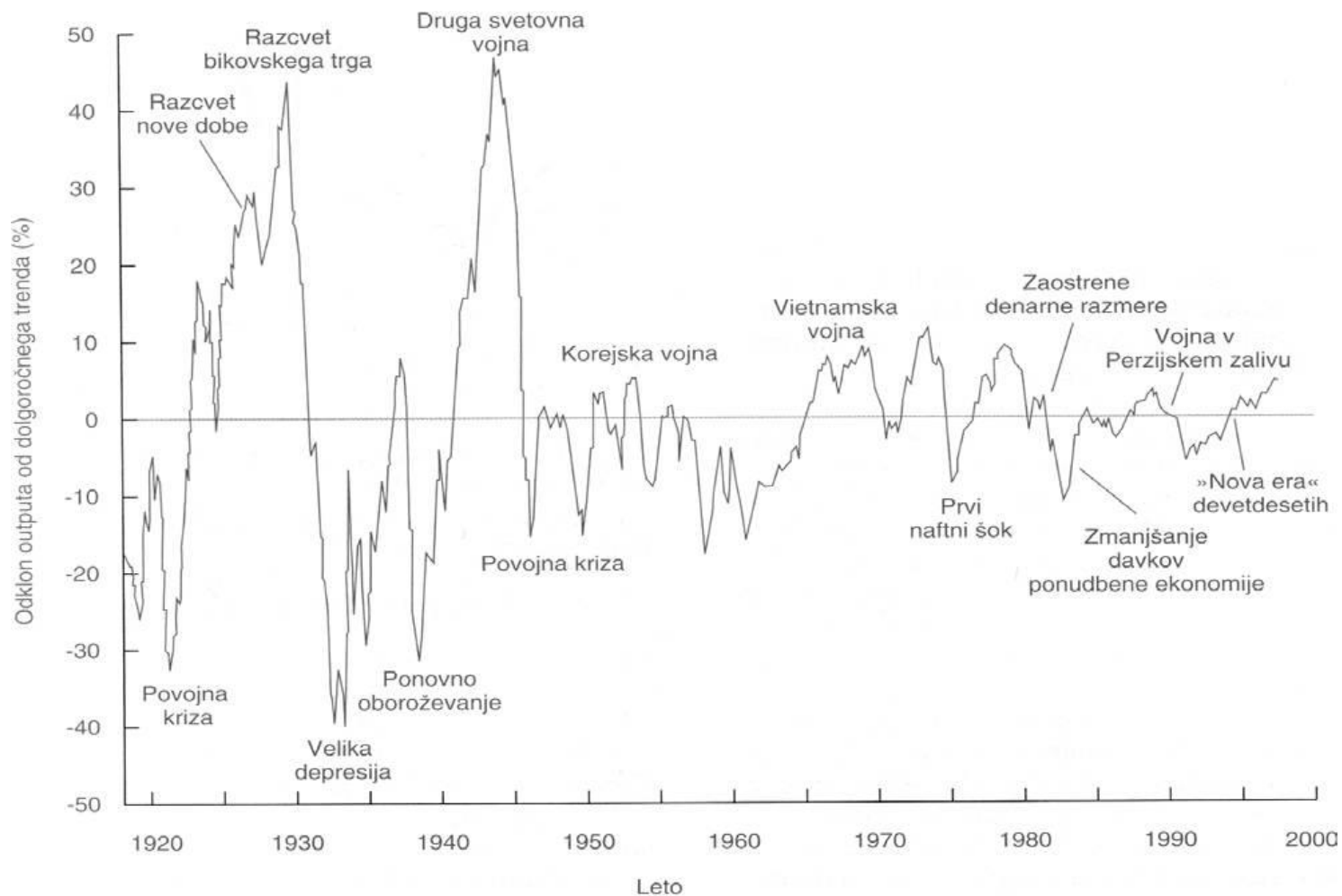
- *Nihanje celotnega narodnega proizvoda (outputa), dohodka in zaposlenosti, s tem pa tudi inflacije in obrestnih mer*

Značilnosti recesije

- upad potrošnje, kopičenje zalog, nižja proizvodnja, padec naložb
- manjše povpraševanje po delu → brezposelnost
- upočasnitev inflacije (če je vzrok na strani AD), padec cen zaradi manjšega povpraševanja
- padec dobičkov in cen delnic, padec obrestnih mer

Gospodarski cikli v 20. stoletju

Cikli glede na trajanje

- civilizacijski; 200 let
civilizacijske prelomnice
- Hegemonistični (Arrighi); 150 let
obdobja prevlade posamezne države ali regije
- Kondratjevovi; 50 let
1495–2000: 40 do 60 let trajajoči tehnološki cikli
- ekonomski cikli; 10 let
poslovno-politični, monetarni, tehnološki, psihološki
- kratkoročni poslovni cikli 2–3 leta
tržna nihanja, ekonomska politika

Kodratjevovi dolgi valovi

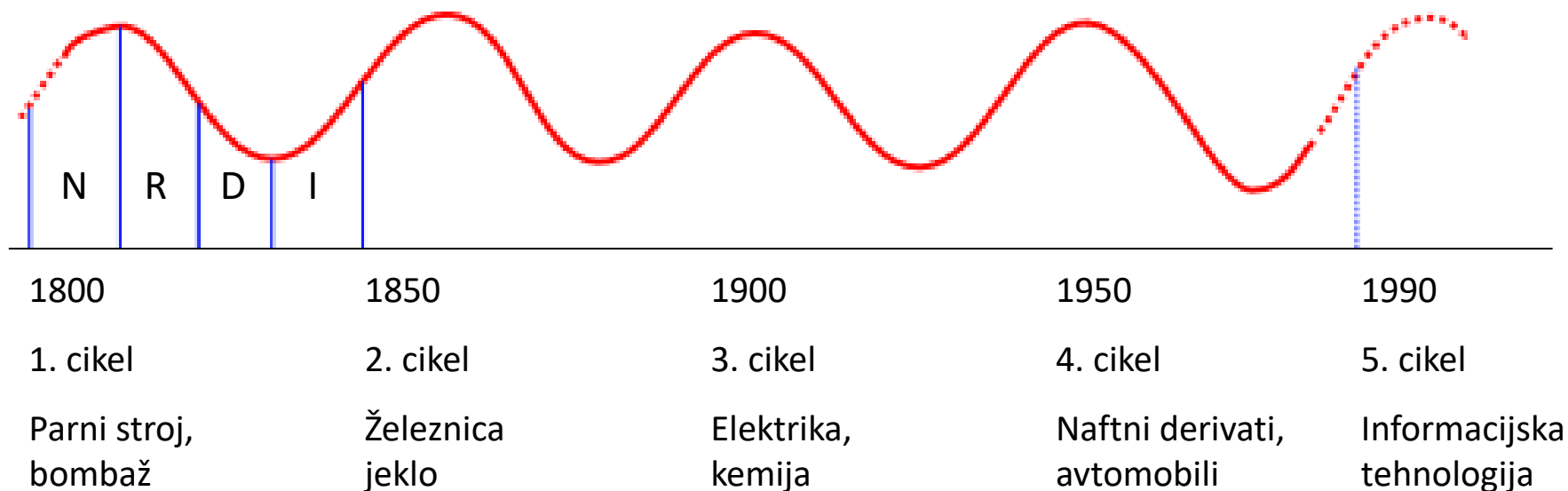
- Nikolai D. Kondratiev (1892–1938)

N – napredek

R – recesija

D – depresija

I – izboljšanje

Teorije poslovnih ciklov (1)

a) teorije eksogenih dejavnikov

- vojne, revolucije
- volitve
- cene nafte (ponudbeni šoki)
- odkritja naravnih virov
- migracije
- znanstveni / tehnološki napredek
- vreme

→ So vsi ti dejavniki res eksogeni?

Teorije poslovnih ciklov (2)

- b) teorije endogenih dejavnikov: samodejno ustvarjajoči se cikli
 - monetarna teorija (M. Friedman; avstrijska šola)
Nihanje ponudbe denarja in posojil
 - model multiplikatorja / akceleratorja (Keynes, Samuelson)
 $K = k Y; I = k \Delta Y$
 - politične teorije (Kalecki, Nordhaus, Tufte)
 - teorije ravnotežnih ciklov (Lucas, Barro, Sargent)
Napačne zaznave cen in plač
 - realni poslovni cikli (Kydland, Prescott)
AD ni pomembna – inovacije in šoki za produktivnost
 - ponudbeni šoki (Gordon)

Napovedovanje ciklov

- ekonometrični modeli
- Okunov zakon:
 - potencialni : dejanski BDP
 - brezposelnost in proizvod (output)

Ob vsakem padcu dejanskega outputa glede na potencialnega za 2 % se brezposelnost poveča za 1 %.

$$\% \Delta U = -\frac{1}{2} \times \% \Delta \left(\frac{Q}{Q^*} \right)$$

Primer izpitne naloge (3)

- Potencialni BDP raste za 3 % letno. Predsednik vlade želi v štirih letih mandata zmanjšati brezposelnost za 2 %. Koliko mora letno rasti dejanski BDP?
- *Predpostavka: Arthur Okun je imel prav.*

(Logaritemska) algebra pri računanju rasti:

$$\text{rast}(A/B) = \text{rast}(A) - \text{rast}(B)$$

$$\text{rast}(A \times B) = \text{rast}(A) + \text{rast}(B)$$

Produkcijska funkcija

- Cobb – Douglasova produkcijska funkcija:

$$Y = A L^{\alpha} K^{\beta}$$

$\alpha + \beta = 1 \rightarrow$ konstantni donosi obsega

$\alpha + \beta > 1 \rightarrow$ naraščajoči

$\alpha + \beta < 1 \rightarrow$ padajoči

$$\frac{\partial Y}{\partial K} = A \times L^{\alpha} \times \beta \times K^{\beta-1} = MPK$$

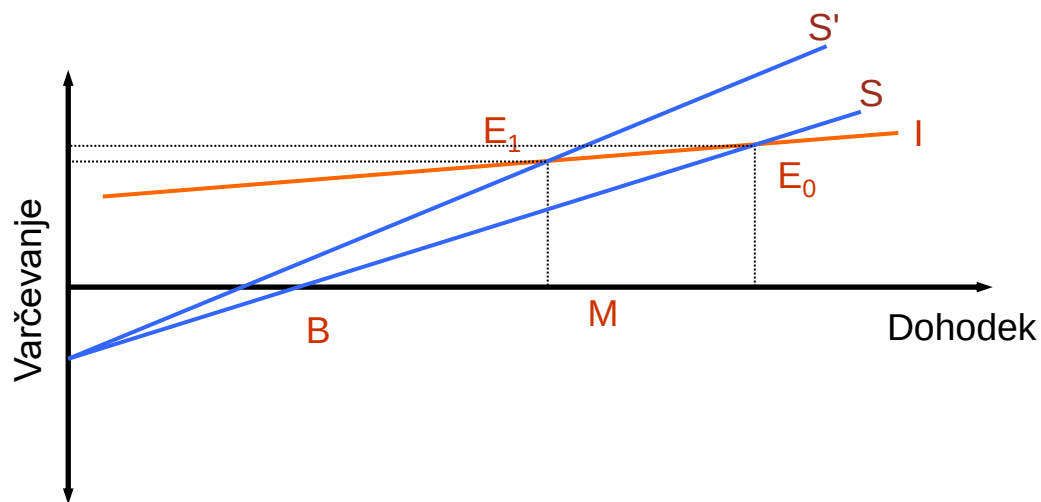
$$\frac{\partial Y}{\partial L} = A \times \alpha \times L^{\alpha-1} \times K^{\beta} = MPL$$

Paradoks varčevanja

- Princip akceleratorja:

Investicije so odvisne od rasti BDP. Visoka rast BDP vodi v poslovni optimizem, ki poveča investicije, te pa spet povečujejo BDP. Torej: $I = f(i, \text{rast BDP})$

- Paradoks varčevanja:

Višje želeno varčevanje →

→ nižja potrošnja →

→ nižja AD (in nižji multiplikator) →

→ nižji BDP in zaposlenost →

→ nižji dohodki →

→ **nižje varčevanje**

Temeljne narodnogospodarske identitete v odprtem gospodarstvu

Tx = davki

Tr = transferji

BS = varčevanje podjetij

RD = razpoložljiv dohodek gospodinjev

PS = zasebno varč. = varč. gospodinjev (RD – C) + varč. podjetij (BS)

GS (vladni presežek) = Tx – Tr – G

$$C + I + nX + G = RD + BS + [Tx - Tr]$$

$$I + nX = [Tx - Tr - G] + BS + [RD - C]$$

$$\boxed{I + nX = GS + PS}$$

Naloge iz delovnega zvezka

1. Če je vrednost MNP enaka 0,25 potem je velikost multiplikatorja enaka:
6. Če znaša kratkoročna potrošnja funkcija $C = 20 + 0,8Y$ potem bo vrednost multiplikatorja znašala:
9. Če je vrednost MNV enaka 0,8 potem je davčni multiplikator enak:
11. Povečanje državnih izdatkov za 100 evrov in povečanje davkov za 100 evrov bo ob mejni nagnjenosti k potrošnji 0,9 povzročilo:
13. Če je mejna nagnjenost k varčevanju 0,5 in mejna nagnjenost k uvozu 0,3 potem bo povečanje državnih izdatkov za 160 enot povzročilo povečanje BDP za:
- F7. Zahtevna naloga: V modelu brez države in tujine imamo potrošno funkcijo $C = 100 + 0,6Y$ in funkcijo investicij $I = 20$. Kolikšna je ravnovesna raven dohodka? Kolikšen je multiplikator v tem primeru?